

Danuta Zawadzka

Politechnika Koszalińska

OCENA WYKORZYSTANIA KREDYTU HANDLOWEGO PRZEZ PRZEDSIĘBIORSTWA ROLNICZE W POLSCE*

Wprowadzenie

Kredyt handlowy dotyczy odroczenia terminu płatności za dostarczone towary i usługi w transakcjach dokonywanych między przedsiębiorstwami. Stanowi pożyczkę udzieloną odbiorcy przez dostawcę w związku ze sprzedażą towarów i usług (należności handlowe dostawcy) oraz krótkoterminowe źródło finansowania bieżących dostaw (zobowiązanie handlowe odbiorcy)¹. Decyzje dotyczące wzajemnego kredytowania kontrahentów mają konsekwencje zarówno dla sfery rzeczowej (proces wytwarzania dóbr i ich sprzedaży), jak i finansowej przedsiębiorstw. Podmioty oferujące kredyt handlowy podejmują decyzję inwestycyjną (dotyczy ona bowiem należności, co rodzi konieczność ponoszenia kosztów finansowania należności), natomiast przedsiębiorstwa podejmujące decyzję o wydłużeniu terminu realizacji zobowiązania z tytułu dostaw towarów i usług podejmują decyzję finansową. W literaturze podkreśla się, iż zapotrzebowanie na kredyt handlowy jest uwarunkowane m.in. motywami finansowymi, motywami transakcyjnymi, dążeniem odbiorców do weryfikacji jakości produktów, chęcią osiągnięcia korzyści finansowych oraz jest zdeterminowane specyfiką działalności operacyjnej przedsiębiorstw. Motywy dostawców oferujących kredyt handlowy sprowadzają się do aspektów marketingowych, motywacyjnych, informacyjnych, koordynacyjno-kontrolnych, dążenia do dyskryminacji cenowej oraz ekonomii skali². We współczesnych badaniach wskazuje się, iż wykorzystanie kredytu handlowego jest konsekwencją niedoskonałości rynku, która wiąże się z występowaniem asymetrii informacyjnej i kosztów transakcyjnych. Przedsiębiorstwa napotykające na ograniczenia w dostępie do kapitału z instytucji finansowych zastępują go źródłem finansowania uzyskanym od dostawców w drodze kredytu handlo-

* Projekt został sfinalizowany ze środków Narodowego Centrum Nauk. Projekt pt. „Wzrost i alokacja finansowych i rzeczowych rolników (przedsiębiorstw rolniczych i gospodarstw domowych) Pomorza Środkowego”. Umowa nr 3577/B/H03/2011/40.

¹ Por. D. Zawadzka: Determinanty popytu małych przedsiębiorstw na kredyt handlowy. Identyfikacja i ocena. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Poznań 2009, s. 13.

² Ibid., s. 17 i dalsze.

wego. Zapotrzebowanie na kapitał w przedsiębiorstwach rolniczych³ zależy w dużym stopniu od specyfiki ich działalności⁴. W literaturze podkreśla się, iż rolnicy napotykają na ograniczenia w dostępie do kapitału ze źródeł instytucjonalnych (formalny rynek kredytu). Jest to spowodowane m.in. wysoką asymetrią informacji dotyczącą wiarygodności kredytowej rolników⁵. Ponadto działalność rolnicza wiąże się z dużym ryzykiem operacyjnym, które wynika głównie z długiego cyklu produkcyjnego⁶, uzależnienia produkcji rolnej od czynników przyrodniczych, wysokiej kapitałochłonności w stosunku do wielkości przychodów ze sprzedaży oraz generowanej nadwyżki pieniężnej (przeciętnie mała skala działalności większości gospodarstw rolnych), niskiej elastyczności aktywów (wysoki udział ziemi w zasobie czynników produkcji), niskiej zdolności do akumulacji kapitału własnego, słabych relacji z rynkiem. Do czynników należy dodać również wysokie koszty transakcyjne⁷. W literaturze podkreśla się znaczenie samowykluczenia z rynku kredytowego, które dotyczy jednostek świadomie rezygnujących z zewnętrznego finansowania obcego na rzecz własnego finansowania przedsięwzięć gospodarczych⁸. Przy uwzględnieniu wymienionych czynników, które oczywiście nie są jedynymi barierami w dostępie rolników do kapitału instytucjonalnego, a także niskiej koncentracji rolnictwa, w konsekwencji dominacji małych podmiotów gospodarujących (indywidualnych gospodarstwach rolniczych) oraz słabo rozwiniętej infrastrukturze finansowej na terenach wiejskich, nieformalny rynek kredytu (w tym kredyt handlowy) nabiera coraz większego znaczenia w

³ Przedsiębiorstwo rolnicze stanowi jednostkę gospodarczą wyodrębnioną pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomicznym, wytwarzającą produkty rolnicze na sprzedaż lub świadczącą usługi produkcyjne na potrzeby rolnictwa. W. Ziętara: Miary wielkości gospodarstw i przedsiębiorstw rolniczych. Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G, t. 96, z. 4, 2009, s. 269. W myśl tej definicji Autor do przedsiębiorstw rolniczych zalicza również indywidualne gospodarstwa rolne produkujące na sprzedaż (towarowe), są one bowiem wydzielone pod względem organizacyjnym i ekonomicznym (funkcjonują jako samodzielne podmioty gospodarcze) oraz prawnym (przedsiębiorstwo osoby fizycznej wpisane do gminnych rejestrów).

⁴ Przedsiębiorstwa rolnicze, związane z ziemią jako głównym (obok pracy i kapitału) czynnikiem wytwórczym, cechuje m.in.: ograniczenie możliwości wzrostu produkcji, wysoka kapitałochłonność oraz brak mobilności zasobów.

⁵ Por. R. Posey, A. Reichert: A Comparison of Non-price Terms of Lending for Small Business and Farm Loans. „The International Journal of Business and Finance Research” 2011, Vol. 5, No. 2, s. 45-59.

⁶ Cechą charakterystyczną przedsiębiorstw rolniczych jest długi cykl produkcyjny. Powoduje on wystąpienie dużych różnic czasowych pomiędzy nabyciem czynników wytwórczych, ich zastosowaniem a uzyskaniem przychodów ze sprzedaży wytworzonych dóbr. Długi cykl produkcyjny wymaga finansowania.

⁷ D.W. Adams, G.I. Nehman: Borrowing Costs and the Demand for Rural Credit. „Journal of Development Studies” 1979, Vol. 15, Iss. 2, January, s. 165-177.

⁸ R. Kata: Problem wykorzystania kredytu bankowego w finansowaniu rolnictwa w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej. „Oeconomia” 2010, 9 (3), s. 146. W literaturze można znaleźć dowody wskazujące na preferencje w zakresie finansowania wewnętrznego. W: Financial Structure of Farm Business under Imperfect Markets. Red. P.J. Barry, R.W. Bierlen, N.L. Sotomayor. „American Journal of Agricultural Economics” 2000, No. 82, s. 920-933.

obrocie gospodarczym przedsiębiorstw rolniczych. Celem badań zaprezentowanych w artykule jest wskazanie zależności pomiędzy kredytem handlowym oferowanym przez przedsiębiorstwa rolnicze a kredytem handlowym wykorzystywanym przez te podmioty jako źródło finansowania zakupu zapasów. W świetle przeprowadzonych badań literaturowych postawiono tezę o rosnącym znaczeniu wzajemnego kredytowania przedsiębiorstw rolniczych.

Przegląd literatury

W literaturze polskiej można odnaleźć relatywnie niewiele wyników badań odnoszących się bezpośrednio do wykorzystania kredytu handlowego przez przedsiębiorstwa rolnicze. J. Franc-Dąbrowska wykazała, iż zatory płatnicze są szczególnie odczuwalne w sektorze rolnym⁹, a zwiększający się udział należności jest częściowo skutkiem opóźniania wpływu środków należnych od odbiorców, a częściowo zwiększającej się skali przychodów ze sprzedaży¹⁰. J. Bereźnicka dokonała oceny korzyści i kosztów kredytu handlowego, przyjmując do analiz gospodarstwo rolne specjalizujące się w produkcji mleka z terenu województwa mazowieckiego, które stosowało odroczony termin płatności względem odbiorców, lecz samodzielnie dokonywało płatności gotówkowych za dostarczone towary i usługi¹¹. Autorka wykazała, iż strategia sprzedaży wraz z odroczonym terminem płatności, z uwzględnieniem kosztów wynikających z finansowania kredytu kupieckiego¹², przynosi w konsekwencji korzyści dla gospodarstwa rolnego z punktu widzenia przychodów ze sprzedaży oraz przepływów pieniężnych. A. Daniłowska przeanalizowała 91 umów dotyczących kredytów towarowych zaciągniętych przez 80 indywidualnych gospodarstw rolnych prowadzących rachunkowość pod nadzorem

⁹ Jednym z objawów kryzysu był spadek cen na płody rolne, co odczuły wszystkie przedsiębiorstwa rolnicze. Jedynie producenci trzody chlewnej zanotowali wzrost popytu. Wzrosły ceny na rynku środków do produkcji rolnej. W wyniku spadku popytu na produkty rolne przedsiębiorstwa zajmujące się ich skupem miały problem z bieżącą regulacją zobowiązań, co skutkowało narastaniem zatorów płatniczych. W. Wielicki, R. Baum: Problematyka zarządzania przedsiębiorstwami rolniczymi. Rocznik Nauk Rolniczych, Seria G, t. 97, z. 3, 2010, s. 294.

¹⁰ J. Franc-Dąbrowska: Teoretyczne i praktyczne aspekty gospodarowania zyskiem w przedsiębiorstwach rolniczych. Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2010, s. 124-125. Autorka przeprowadziła badania empiryczne opierając się na danych z tzw. „Rankingu 300”, opracowywanego przez IERiGŻ, z lat 2001-2007 oraz na danych uzyskanych w ramach badań terenowych zrealizowanych na przełomie lat 2007/2008 z zastosowaniem metody sondażu diagnostycznego i wywiadu kierowanego na próbie 79 przedsiębiorstw rolniczych.

¹¹ J. Bereźnicka: Kredyt kupiecki – koszty i korzyści w aspekcie wzrostu gospodarstwa. „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” 2010, nr 82, s. 161-172.

¹² W kalkulacji kosztów związanych z udzielonym kredytem kupieckim uwzględniono koszty monitoringu należności, koszty nieściągniętych należności oraz oprocentowanie zewnętrznego finansowania (kredytu krótkoterminowego).

pracowników Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej¹³. Dowiodła, iż wśród badanych kredytów towarowych dominowały kredyty związane z bieżącą produkcją rolniczą (rzeczowe środki obrotowe do produkcji rolniczej: nawozy i pasze, oraz usługi) i inwestycjami produkcyjnymi (zakup ziemi, urządzeń specjalistycznych do produkcji rolniczej, materiały budowlane). Autorka wykazała, iż przedsiębiorstwa rolnicze mają elastyczne podejście do ceny kredytu towarowego (około 35% umów nie było oprocentowanych¹⁴) oraz stosowanych zabezpieczeń. W wynikach badań podkreśla się, iż koszty transakcyjne kredytów towarowych są niższe niż kredytów bankowych¹⁵.

Źródła danych i metodyka badania

Badania zaprezentowane w artykule zostały oparte na danych GUS opublikowanych w opracowaniu „Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych”¹⁶. Dotyczą one przedsiębiorstw¹⁷ prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 10 i więcej osób. Zakres przedmiotowy badania obejmuje m.in. bilans, rachunek zysków i strat, nakłady na środki trwałe. Wartości bilansowe są prezentowane według stanu na koniec roku kalendarzowego w latach 2006-2010. W publikacji dane statystyczne zaprezentowano według podstawowego rodzaju działalności prowadzonej przez przedsiębiorstwa na poziomie sekcji i wybranych działów Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007). Do analiz przyjęto dane sekcji A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo¹⁸. W celu weryfikacji postawionej w badaniach tezy wykorzystano wskaźniki struktury aktywów przedsiębiorstw rolniczych, wskaźniki struktury pasywów tychże podmiotów, ze szczególnym uwzględnieniem struktury zobowiązań krótkoter-

¹³ A. Daniłowska: Źródła, warunki i znaczenie kredytu towarowego dla gospodarstw indywidualnych. *Roczniki Nauk Rolniczych*, Seria G, t. 92, z. 2, 2006, s. 82-90.

¹⁴ Nie wyklucza to jednak uwzględnienia kosztu udzielonego kredytu handlowego w postaci wyższej ceny towaru lub usługi.

¹⁵ Por. C.R. Gustafson: Rural Small Business Trade Credit: A Paradox. „*Agricultural Finance Review*” 2005, Spring, s. 45-57.

¹⁶ Dane liczbowe badanych przedsiębiorstw GUS pozyskał z następujących sprawozdań: SP – roczna ankieta przedsiębiorstwa, F-02 – statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone oraz F-03 – sprawozdanie o stanie i ruchu środków trwałych.

¹⁷ W publikacji GUS przedstawiono dane przedsiębiorstw prowadzonych w formie spółek handlowych (osobowych i kapitałowych), spółek cywilnych, przedsiębiorstw państwowych, spółdzielni, oddziałów przedsiębiorców zagranicznych, państwowych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

¹⁸ Sekcja A obejmuje: uprawy rolne inne niż wieloletnie, rozmnażanie roślin, uprawę roślin wieloletnich, chów i hodowlę zwierząt, uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana), działalność usługową wspomagającą rolnictwo i następującą po zbiorach, łowiectwo i pozyskiwanie zwierząt łownych, włączając działalność usługową, gospodarkę leśną i pozostałą działalność leśną, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych, pozyskiwanie drewna, pozyskiwanie dziko rosnących produktów leśnych, z wyłączeniem drewna, działalność usługową związaną z leśnictwem, rybołówstwo, chów i hodowlę ryb oraz pozostałych organizmów wodnych.

minowych, dokonano porównania wartości należności handlowych i zobowiązań krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług w analizowanych jednostkach, a także ukazano porównawczo finansowanie bieżące przedsiębiorstw rolniczych kredytem handlowym i kredytem bankowym w okresie objętym badaniem.

Rezultaty badań i dyskusja

Przedsiębiorstwa rolnicze w Polsce w latach 2006-2010 cechował średni udział aktywów trwałych w majątku ogółem na poziomie 63,72%. Wartość wskaźnika od 2008 r. sukcesywnie malała – w stosunku do 2010 r. o 7,6 punktów procentowych (tabela 1). Może to być konsekwencją ograniczenia działalności inwestycyjnej przez przedsiębiorstwa rolnicze we wskazanym okresie.

Tabela 1

Struktura aktywów przedsiębiorstw rolniczych w Polsce w latach 2006-2010 (%)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010
Udział aktywów trwałych w aktywach ogółem	65	66,7	66,4	61,7	58,8
Udział aktywów obrotowych w aktywach ogółem	35	33,3	33,6	38,3	41,2

Źródło: Opracowanie na podstawie: Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych (2006, 2007, 2008, 2009, 2010). GUS, Warszawa.

Udział aktywów obrotowych w aktywach ogółem przedsiębiorstw rolniczych sukcesywnie wzrastał. Dokonując porównania zmian w strukturze aktywów obrotowych (tabela 2), można zauważyć zmniejszający się od 2008 r. udział zapasów w aktywach obrotowych (dążenie do ograniczenia środków pieniężnych finansujących zapasy), w miarę stały udział należności krótkoterminowych z lekką tendencją wzrostową (stabilna polityka kredytowania kontrahentów) oraz wzrost udziału inwestycji krótkoterminowych w aktywach obrotowych (dążenie do utrzymywania bezpiecznego poziomu płynnych aktywów obrotowych).

Tabela 2

Struktura aktywów obrotowych przedsiębiorstw rolniczych w Polsce w latach 2006-2010 (%)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010
Udział zapasów w aktywach obrotowych	24,1	25,6	27,7	26,3	22,1
Udział należności krótkoterminowych w aktywach obrotowych	37,9	37,2	35,4	36,6	36,9
Udział inwestycji krótkoterminowych w aktywach obrotowych	37,1	36,2	35,7	36,1	39,8

Źródło: Jak w tabeli 1.

W strukturze pasywów przedsiębiorstw rolniczych dominują kapitały własne (tabela 3). Przeciętny poziom samofinansowania działalności wyniósł 72,36% w analizowanym okresie. Podmioty te cechuje niska skłonność do zadłużania się¹⁹, jednakże udział zobowiązań i rezerw na zobowiązania w strukturze źródeł finansowania nieznacznie wzrasta w analizowanym okresie. W strukturze kapitału obcego przeważają zobowiązania krótkoterminowe.

Tabela 3

Struktura pasywów przedsiębiorstw rolniczych w Polsce
w latach 2006-2010 (%)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010
Udział kapitału własnego w pasywach ogółem	72,2	72,5	73,1	72,5	71,5
Udział zobowiązań i rezerw na zobowiązania razem w pasywach ogółem	27,8	27,5	26,9	27,5	28,5
Udział zobowiązań długoterminowych w pasywach ogółem	7,6	7,7	8,6	8,7	8,4
Udział zobowiązań krótkoterminowych w pasywach ogółem	16,7	16,7	14,8	14,9	16,2

Źródło: Jak w tabeli 1.

W strukturze zobowiązań krótkoterminowych (tabela 4) największe znaczenie odgrywają zobowiązania z tytułu dostaw i usług²⁰ (z wyjątkiem 2006 r. i 2007 r.), co wstępnie potwierdza tezę o rosnącym znaczeniu kredytu handlowego w finansowaniu dostaw przedsiębiorstw rolniczych. Należy podkreślić, iż wartość kredytów i pożyczek krótkoterminowych cechuje od 2008 r., przeciwnie do wartości zobowiązań krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług, ujemna dynamika.

Tabela 4

Struktura zobowiązań krótkoterminowych przedsiębiorstw rolniczych w Polsce
w latach 2006-2010 (%)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010
Udział kredytów i pożyczek w zobowiązaniach krótkoterminowych	17,7	16,1	20,5	20	16,1
Udział zobowiązań krótkoterminowych z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych w zobowiązaniach krótkoterminowych	-	0	0	0	0,0
Udział zobowiązań krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług w zobowiązaniach krótkoterminowych	27,1	28,1	32	34,6	33,4
Udział zobowiązań krótkoterminowych z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń w zobowiązaniach krótkoterminowych	40,5	31,8	31,3	27,7	31,3
Udział zobowiązań krótkoterminowych z tytułu wynagrodzeń w zobowiązaniach krótkoterminowych	2,6	2,5	3,8	4,1	4,5
Udział rozliczeń międzykresowych w zobowiązaniach krótkoterminowych	4,1	3,3	3,4	4,5	4,3

Źródło: Jak w tabeli 1.

¹⁹ Podobna tendencja dotyczy indywidualnych gospodarstw rolnych. Por. R. Ryś-Jurek: Produkcja, dochody i relacje majątkowo-kapitałowe w gospodarstwach indywidualnych. „Journal of Agribusiness and Rural Development” 2009, No. 1(11), s. 6.

²⁰ Por. D. Zawadzka: Znaczenie zobowiązań krótkoterminowych w finansowaniu przedsiębiorstw w Polsce – analiza porównawcza według sekcji PKD. „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” 2009, nr 76, s. 89-93.

Porównując wartość należności handlowych i zobowiązań krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług w przedsiębiorstwach rolniczych w Polsce, można stwierdzić, iż podmioty te w większym stopniu kredytują kontrahentów, niż same korzystają z odroczonej płatności oferowanych przez swoich dostawców. Zobowiązania handlowe stanowią przeciętnie 48,57% wartości należności krótkoterminowych z tytułu dostaw towarów i usług.

Tabela 5

Należności handlowe a zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług w przedsiębiorstwach rolniczych w Polsce w latach 2006-2010

Lata	Należności krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług [mln PLN]	Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług [mln PLN]	Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług / Należności krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług [%]
2006	2778,3	1265,4	45,55
2007	3118,9	1562	50,08
2008	2960,4	1549,8	52,35
2009	3296,6	1586,2	48,12
2010	3851,3	1799,8	46,73

Źródło: Jak w tabeli 1.

Podsumowanie

Przeprowadzone badania umożliwiły sformułowanie wniosków ogólnych:

- działalność przedsiębiorstw rolniczych z uwagi na swoją specyfikę wymaga dużych nakładów finansowych oraz jest narażona na wysokie ryzyko operacyjne,
- przedsiębiorstwa rolnicze wykazują skłonność do samofinansowania działalności,
- w strukturze kapitału obcego dominują zobowiązania krótkoterminowe,
- większe znaczenie w strukturze źródeł finansowania krótkoterminowego odgrywają zobowiązania z tytułu dostaw towarów i usług niż kredyty bankowe,
- przedsiębiorstwa rolnicze w większym zakresie kredytują kontrahentów, niż same korzystają z zaciągniętego u dostawców kredytu na rynku towarowym.

W świetle wyników przeprowadzonych badań można uznać, iż postawiona na wstępie badań teza została udowodniona.

Bibliografia

- Adams D.W., Nehman G.I.: Borrowing Costs and the Demand for Rural Credit. „Journal of Development Studies” 1979, Vol. 15, Iss. 2, January.
- Barry P.J., Bierlen R.W., Sotomayor N.L.: Financial Structure of Farm Business under Imperfect Markets. „American Journal of Agricultural Economics” 2000, No. 82.
- Bereźnicka J.: Kredyt kupiecki – koszty i korzyści w aspekcie wzrostu gospodarstwa, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” 2010, nr 82.
- Daniłowska A.: Źródła, warunki i znaczenie kredytu towarowego dla gospodarstw indywidualnych. Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G, t. 92, z. 2, 2006.
- Franc-Dąbrowska J.: Teoretyczne i praktyczne aspekty gospodarowania zyskiem w przedsiębiorstwach rolniczych. Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2010.
- Gustafson C.R.: Rural Small Business Trade Credit: A Paradox. „Agricultural Finance Review” 2005, Spring, s. 45-57.
- Kata R.: Problem wykorzystania kredytu bankowego w finansowaniu rolnictwa w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej. „Oeconomia” 2010, 9 (3).
- Posey R., Reichert A.: A Comparison of Non-price Terms of Lending for Small Business and Farm Loans. „The International Journal of Business and Finance Research” 2011, Vol. 5, No. 2.
- Ryś-Jurek R.: Produkcja, dochody i relacje majątkowo-kapitałowe w gospodarstwach indywidualnych. „Journal of Agribusiness and Rural Development” 2009, No. 1(11).
- Wielicki W., Baum R.: Problematyka zarządzania przedsiębiorstwami rolniczymi. Rocznik Nauk Rolniczych, Seria G, t. 97, z. 3, 2010.
- Zawadzka D.: Determinanty popytu małych przedsiębiorstw na kredyt handlowy. Identyfikacja i ocena. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Poznań 2009.
- Zawadzka D.: Znaczenie zobowiązań krótkoterminowych w finansowaniu przedsiębiorstw w Polsce – analiza porównawcza według sekcji PKD. „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” 2009, nr 76, Warszawa.
- Ziętara W.: Miary wielkości gospodarstw i przedsiębiorstw rolniczych. Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G, t. 96, z. 4, 2009.

THE EVALUATION OF TRADE CREDIT USE BY AGRICULTURE ENTERPRISES IN POLAND**Summary**

The aim of the research presented in the article is to evaluate the use of trade credit by agricultural enterprises in Poland. The study was based on GUS data published in the elaboration „Balance sheet financial results of enterprises”. It's assumed the entities in which the number of employees is 10 or more people. In order to verify the research thesis, the indicators used in the paper are: the structure of agricultural enterprises assets, the structure of liabilities of such entities, with particular emphasis on the structure of liabilities, as well as a comparison of trade receivables value and current liabilities for goods and services in the analyzed units, and also there is shown in the paper the use of trade credit in comparison with the range of current bank loan financing.